

ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชดำรัสว่า

“...การปลูกป่า 3 อย่าง แต่ให้ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งได้ไม้ผล ไม้สร้างบ้านและไม้พืชนั้นสามารถให้ประโยชน์ได้ถึง 4 อย่าง คือนอกจาก ประโยชน์ในตัวเองตามชื่อแล้ว ยังสามารถให้ประโยชน์อันที่ 4 ซึ่งเป็น ข้อสำคัญ คือ สามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย...”

“...การปลูกป่าถ้าจะให้ราษฎรมีประโยชน์ให้เขาอยู่ได้ ให้ใช้วิธี ปลูกไม้ 3 อย่าง แต่มีประโยชน์ 4 อย่าง คือ ไม้ใช้สอย ไม้กินได้ ไม้เศรษฐกิจ โดยรองรับการชลประทาน ปลูกรับซับน้ำ และปลูกอดช่วงไหล่ตาม ร่องห้วย โดยรับน้ำฝน อย่างเดียว ประโยชน์อย่างที่ 4 ได้ระบบ อนุรักษ์ ดินและน้ำ...”

ป่า 3 อย่าง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ป่าไม้ใช้สอย เป็นการปลูกเพื่อให้เกิดความพอเพียงด้านการพอใช้ เช่น ปลูกต้นไม้สำหรับใช้สอย ในครัวเรือน ใช้พลังงาน ใช้เป็นเครื่องมือต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ไม้ไผ่, หวาย สำหรับจักสานเป็นเครื่องเรือน ของใช้ ฯลฯ ไม้โตเร็วบางชนิดที่ใช้เป็นไม้พืน, ถ่าน ไม้พลังงาน เช่น สนดำ, ปาล์ม ฯลฯ ไม้ทำเครื่องมือการเกษตร ได้แก่ การทำด้ามจอบ, มีด, ขวาน, ทำรถเข็น, ไ้ตะ, แก้ว, ตู ฯลฯ

ป่าไม้กินได้ เป็นการปลูกเพื่อให้เกิดความพอเพียงในด้านการพอกิน การปลูกต้นไม้สำหรับใช้กิน เป็นอาหาร เป็นยาสมุนไพร เป็นเครื่องดื่ม ตลอดจนพืชที่ปลูกเพื่อการค้ำจายผลผลิตเพื่อดำรงชีพ เช่น ไม้ผลต่าง ๆ ได้แก่ เงาะ, ทุเรียน, มังคุด, ลองกอง, มะม่วง ฯลฯ ไม้ที่ให้ผลผลิตเพื่อขาย เช่น ปาล์ม, มะพร้าว, ยางพารา ฯลฯ

ป่าไม้เศรษฐกิจ เป็นการปลูกเพื่อให้เกิดความพอเพียงด้านพอยู่ การปลูกต้นไม้สำหรับใช้เนื้อไม้มาปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เช่น ไม้ตะเคียนทอง, สัก, ยางนา, มะฮอกกานี, กระจับปี่, จำปาทอง ฯลฯ

ประโยชน์ที่ได้รับ 4 อย่าง

พออยู่ คือ การปลูกต้นไม้ที่ใช้เนื้อไม้และไม้เชิงเศรษฐกิจให้เป็น ป่าไม้กลุ่มนี้เป็นไม้อายุยาวนานซึ่งจะเน้นประโยชน์โดยใช้เนื้อไม้เพื่อสร้างบ้าน ทำเครื่องเรือน และถือได้ว่า เป็นการออมทรัพย์เพื่อสร้างความมั่นคงในอนาคต

พอกิน คือ การปลูกต้นไม้ที่กินได้รวมทั้งใช้เป็นยาสมุนไพร

พอใช้ คือ การปลูกต้นไม้ให้เป็นป่าไม้สำหรับใช้สอยในครัวเรือน อาทิ ทำพื้น เภาพ่า ถ่าน ทำงานหัตถกรรม หรือทำน้ายาชก ล้าง

ประโยชน์ต่อระบบนิเวศ ที่เกิดจากการปลูกป่า 3 อย่าง ที่ทำให้เกิดความร่มเย็น และป่าทั้ง 3 อย่างนี้ จะช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศดินและน้ำ ให้กลับอุดมสมบูรณ์ ร่มรื่นและดำเินขึ้นมา

